

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

НАВОИЙ ВИЛОЯТИ ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ХОДИМЛАРИНИ
ҚАЙТА ТАЙЁРЛАШ ВА УЛАРИНИНГ МАЛАКАСИНИ
ОШИРИШ ИНСТИТУТИ

“ТАЪЛИМ ЖАРАЁНИДА АХБОРОТ-КОММУНИКАЦИЯ
ТЕХНОЛОГИЯЛАРИНИ ҚЎЛЛАШ: МУАММОЛАР,
ИЗЛАНИШЛАР ВА ЕЧИМЛАР” МАВЗУСИДАГИ
РЕСПУБЛИКА ИЛМИЙ-АМАЛИЙ КОНФЕРЕНЦИЯ
МАТЕРИАЛЛАРИ

Т Ў П Л А М И

ИККИНЧИ КИТОБ

НАВОИЙ - 2015

O'quvchilar matn mazmuni bilan tanishganlaridan so'ng ularga matndagi sport o'yinlarining o'xshash va farqli tomonlarini topish vazifa qilib beriladi.

Similarities:

- Both men and women;
- Are used to hit a ball;
- Golf played at least two people;
- Tennis played by pairs of people;
- Differences:
- Golf is played outdoors on an open area;
- Tennis is played on a court outside or inside;
- Tennis fairly cheap to play is an important skill;
- Golf is very expensive.

Yuqoridagi vazifani bajarganlaridan so'ng o'qituvchi qaysi guruh vazifani tez va xatosiz bajarganligini aniqlaydi va g'olib guruh rag'batlantiriladi.

O'quvchilarning diqqatini bir joyga jamlash va fikrlash qobiliyatlarini o'stirish maqsadida yozma nutqni rivojlantirishning yana bir usuli quyidagicha: "Describing a character" mavzusi asosida o'quvchilar birinchi ustunga kishilarning tashqi ko'rinishlarini yozadilar, ikkinchi ustunga esa xarakterlarini ifodalaydilar.

Personality: happy, angry, exciting, nervous, serious, jolly, relaxed

Physical characteristics: large, small, big, strong, Weak, light, short

O'quvchilar kishilarni va ularning xarakterlarini yozib ifodalaganlaridan so'ng quyidagi savollarga javob yozadilar.

- How does he or she make others feel?
- Who is the person?
- What does the person do?
- What does he or she look like?
- How does the person act?

Yuqorida ko'rsatilgan savollarga o'quvchilar javob yozganlaridan so'ng o'qituvchi o'quvchilarga kishilar fe'l -atvorini ifodalagan holda kichik hajmli matn tuzishni buyuradi. Quyida o'quvchilar ifodalagan matndan namuna keltiraman:

-My name is Shaxlo. I have many friends. I like them very much. Some of them are very exciting and jolly girls. They have a black and long hair. Their eyes are brown. Some of the boys in our group are very tall. They are strong and healthy...

Ushbu vazifalarni to'g'ri va tez bajargan o'quvchi o'qituvchi tomonidan rag'batlantiriladi.

O'quvchilarning o'z fikrini 6-7 jumladan iborat bo'lgan matn tarzida ifodalashi orqali ularning mustaqil, erkin fikrlash ko'nikmalari shakllantiriladi.

Matn tuzish orqali o'quvchilarning nafaqat fikrlash qobiliyatlari rivojlanadi, buning natijasida ularning yozma nutq ko'nikmalari yanada rivojlanadi.

TEKNOLOGIK YONDASHUV - AQLIY TARBIYA ASOSI

Kamolova Sh.- JizDPI katta o'qituvchisi , Yangilboeva Zebo -JizDPI 1-kurs magistranti .

Usanov Ulug'bek - JizDPI 3-kurs talabasi

Yurtimiz rivojining muhim sharti zamonaviy iqtisodiyot, fan, madaniyat, texnika, texnologiya rivoji asosida pedagogik kadrlar tayyorlashning takomillashgan tizimini amal qilishiga erishishdir. Hozirda pedagogik innovatsiyani yaxlit murakkab jarayon sifatida qaralib, uning interfaol sifatlari, tarbiyaviy qismlari, funktsional tavsifi va uzviyligi izchil tadqiq qilinmoqda.

Bu borada biz innovatsion ta'lim texnologiyalaridan tabiiy va ijtimoiy fanlarini o'qitishda foydalansak talabalar ilmiy dunyoqarashini yuksaltirishda belgilangan talablar darajasida shakllantirish imkonini beradi.

Ta'lim-tarbiya jarayonida interfaol uslublar (innovasion pedagogik va axborot texnologiyalari)dan foydalanib, ta'limning samaradorligini oshirishga bo'lgan qiziqish, e'tibor kundankunga kuchayib bormoqda. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar qo'llanilgan mashg'ulotlarning mazmuni, talabalar egallayotgan bilimlarni o'zlari qidirib topishlariga, mustaqil o'rganib, tahlil qilishlariga, hatto mustaqil xulosalarni chiqarishlariga qaratilgan.

Pedagogik oliy ta'limning samaradorligini oshirish va talabalarning o'z ixtisosliklari bo'yicha bilimlarni to'la egallashlariga erishish, shaxsning diqqat markazida bo'lishini va yoshlarning tanlagan mutaxassisliklariga monand, mustaqil, chuqur bilim olishlarini ta'minlash uchun oliy ta'lim muassasalariga yuqori malakali va o'z sohasidagi zarur bilimlarni mustahkam egallashdan tashqari, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni va interfaol usullarni biladigan, ulardan o'quv va tarbiyaviy mashg'ulotlarni tashkil etishda samarali foydalana oladigan talabalar kerak. Buning uchun pedagogika-psixologiya yo'nalishida ta'lim olayotgan bo'lajak o'qituvchilarni innovasion pedagogik texnologiyalar va interfaol usullar bilan qurollantirish hamda bilimlarini boyitib borish lozim.

Har qanday pedagogik texnologiyaning o'quv-tarbiya jarayonida qo'llanilishi shaxsiy xarakterdan kelib chiqqan holda, talabaga kim dars berayotganligi va professor o'qituvchi kimlarni o'qitayotganiga bog'liq.

Bunday natijaga erishish o'quv jarayonida innovasion va axborot texnologiyalarni qo'llashni, ulardan samarali foydalanishni taqozo etadi. Pedagogik texnologiyalar juda xilma-xildir. Biz ulardan ba'zilarini tashkil etish va ularni dars jarayonida foydalanish haqida to'xtalamiz. Talabalarda mantiqiy, aqliy, ijodiy, tanqidiy, mustaqil fikrlashni shakllantirishga, ularning intellektual qobiliyatlarini rivojlantirishga, raqobatbardosh, etuk mutaxassis sifatida shakllanishlariga hamda mutaxassisga zarur bo'lgan kasbiy fazilatlarini tarbiyalashga yordam beradigan tavsiyalarimizni beramiz.

Quyida biz bo'lajak talabalar kasbiy faoliyatini egallashda ko'proq uchraydigan ilmiy dunyoqarashni yuksaltiruvchi Labirint texnologiyasi haqida qisqacha ma'lumot beramiz:

Labirint texnologiyaning maqsadi: talabalarning o'quv va hayotiy faoliyatlarida uchraydigan turli holat va vaziyatlardan o'z obrularini saqlagan holda chiqish, vaziyatni to'g'ri baholash va tezlik bilan kerakli echimini topish ko'nikmalarini shakllantirish, shu boradagi malakalarini omshirishga ko'maklashish, ularning fikrlash qobiliyati va nutqiy faoliyatini o'stirish hamda muloqat qilish madaniyatini shakllantirish.

Mashg'ulotni o'tkazish tartibi: o'qituvchi mashg'ulot boshlanishi oldidan talabalar uchun stullardan doira shaklida joy tayyorlaydi (doira shaklidagi joyning o'rtasiga savat (yoki tuvak)dagi guldastani qo'yish maqsadga muvofiq. Joyni bunday jihozlanishi mashg'ulotni qiziqarli va jonli o'tishiga yordam beradi. Inkon bo'lsa, bunday mashg'ulotni ochiq havoda, ya'ni tabiat qo'ynida o'tkazilsa, yanada qiziqarli bo'ladi.

O'qituvchi mashg'ulot boshlanishi bilan talabalarni shu davradan joy egallashlarini so'raydi. So'ngra talabalarning faoliyati rang-barang va hamisha har turli qiziq voqealar, hodisalar, vaziyatlarga boy ekanligi haqidagi qisqacha suhbat bilan mashg'ulotni boshlaydi. Misol tariqasida o'qituvchi, talabalar faoliyatida uchragan yoki uchraydigan vaziyatlardan biri to'g'risida gapirib beradi va shu vaziyatdan chiqish yo'lini so'raydi (yoki o'qituvchi vaziyatni aytib, uning uchta echimini ham aytadi va talabalardan uchta to'g'ri variantdan bittasini tanlashlarini va nima uchun shu variantni tanlaganliklarini tushuntirib berishlarini so'raydi. Shundan so'ng o'qituvchi talabalarning xohishlariga ko'ra, uch kishidan iborat kichik guruhlariga ajratadi va ularga har bir kichik guruh a'zolari o'z ish tajribalaridan kelib chiqqan holda, o'quv va tarbiyaviy jarayonlarda o'qituvchi va talabalar faoliyatida uchraydigan yoki uchragan biron-bir muammoli vaziyatlarni eshlashlari, ulardan eng qiziqarli, eng muammolisini tanlab, ularning echimini (vaziyat, muammoning echimi uch variantdan test yoki aniq bir javobdan iborat bo'lishi mumkin) ham topib qo'yish topshirig'ini beradi.

O'qituvchi yordamida har bir kichik guruh navbati bilan o'zlari tayyorlagan vaziyat yoki muammolarni boshqalarga og'zaki bayon etadilar. Kichik guruhlar tomonidan aytilgan vaziyat yoki muammo echimini topish uchun o'qituvchi ularga aniq vaqt belgilab beradi. Berilgan vaqt ichida kichik guruh a'zolari vaziyat yoki muammo echimini topishga harakat qiladilar, vaqt tugagach, guruhlarining javoblari tinglanadi. Masalan, avval bir kichik guruh tanlagan vaziyat yoki muammo yana bir marotaba esga tushiriladi va qolgan kichik guruhlar navbati bilan ushbu vaziyat va muammoga o'z echimlarini

aytdilar. Barcha kichik guruhlar o'zlarini tanlagan javoblarini aytib bo'lishgach, vaziyat yoki muammoni o'rta tashlagan kichik guruhning o'zi to'g'ri echim haqida fikr bildiradi, o'qituvchi ham shu vaziyat yoki muammoga nisbatan o'z fikrini bildiradi va bildirilgan barcha kichik guruh fikrlarini umumlashtiradi. So'ngra, ikkinchi guruh o'rta tashlagan vaziyat yoki muammoni muhokamasiga o'tiladi, shu kabi davradagi guruhlar tomonidan o'rta tashlagan barcha vaziyat yoki muammolar muhokamasi o'tkaziladi.

Mashg'ulot oxirida o'qituvchi talabalar va guruhlar ishiga baho beradi va vaziyat yoki muammolarini echimini topishda nimalarga ko'proq e'tiborni qaratish kerakligi to'g'risida tavsiyalar beradi, so'ngra mashg'ulotni yakunlaydi.

Izoh: ushbu texnologiyani o'quv jarayonida tashkil etiladigan dars (amaliy yoki laboratoriya) mashg'ulotlarida ham qo'llash mumkin. Talabalar tomonidan egallangan bilim, ko'nikma va malakalarini yanada chuqurroq mustaxkamlashlariga, ularni amaliyotda qo'llashlarida echimini to'g'ri topishlariga yordam beradi. Demak, bugungi bo'lajak mutaxassislarimizni zamon talabi asosida tayrlash uchun yuqorida qayd etilgan maqsadga e'tibor berish asosida ulardagi intellektual salohiyatni muntazam ravishda rivojlantirib borishga erishish mumkin ekan. Shuning bilan birga bunday manbalar bo'lajak mutaxassislarini zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan, o'quv-tarbiyaviy ishlarning interaktiv usullaridan foydalana oladigan qilib hamda o'zidagi pedagogik faoliyat mahoratini va ko'nikmalarini yanada takomillashtirish, rivojlantirish ustidagi faoliyatini ilmiy tashkil qila oladigan bo'lishida, shuningdek, ularni mustaqil ravishda o'z ilmiy dunyoqarashlarini yuksaltirishga, ilmiy - pedagogik va kasbga doir boshqaruv faoliyatiga tayyorlashda katta ahamiyat kasb etadi.

Shuning bilan birga pedagogik innovatsiyalar, xususan, labirint texnologiyasi keng qamrovli, ko'p funktsiyali murakkab dinamik ijodiy tashkiliy-pedagogik faoliyat bo'lib, uning yordamida ta'lim-tarbiya jarayonining istiqbolli va samarali uslubiyatini yaratish hamda «Kadrlar tayyorlash milliy dasturi»da qayd etilgan raqobatbardosh zamonaviy kadrlarni tayyorlashga erishish mumkin ekan. Natijada aqliy tarbiya va ilmiy dunyoqarashning asosiy belgilari (omillari, tashkil etuvchilari) va mohiyati talabalar ongidan yanada mustahkam o'rin oladi. Bu borada talabalar barkamol avlod va ko'p omilli shaxsning asosiy tarkiblari va farqlarigacha tahlil qilish salohiyatiga ega bo'ldi

Adabiyotlar ro'yhati

R. Ishmuhamedov va boshqalar Ta'limda innovatsion texnologiyalar. Toshkent-2008

ACTUALITY OF THE INTERACTIVE METHODS AND TECHNIQUES DURING THE ENGLISH LESSON

NavSPI, faculty of foreign languages, English teacher: M.G. Akhmedova

In June, 2013 the new state educational standard on learning of foreign languages in Uzbekistan was approved. And for achievement of demanded results of development of the main educational program by the most actual technique of teaching of foreign languages (in particular, English) is *the technology of interactive training*.

The concept "interactive" occurs from English «interact» («inter» - "взаимный", with "act" - "действовать")¹. This technology is a part of the personal focused training. When using technology of interactive training the accent becomes on work in group, pairs, and this work differs that situations of real communication with the purpose of the solution of communicative tasks are modeled. The distinctive feature of interactive training is training in cooperation, we study and we learn together.

For what we use interactivity methods at a lesson? First, the active role of the pupil at a lesson amplifies, secondly, there is a motivated interest of the pupil to English studying, and all this conducts to creation of conditions at which speech competence of reading, writing, speaking and listening. Today introduction of interactive forms of education in work of the teacher is one of the techniques most perspective, necessary and meeting modern requirements.

¹ Азимов, Э.Г., Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) [Текст] : учеб. пособие / Э.Г. Азимов, А.Н. Щукин. – М. : ИКАР, 2009. – 448 с.

67	TA'LIM JARAYONIDA XORIJY TILLARINI O'RGANISH ASOSIDA KOMPYUTER TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH Qobilova F.	192
68	DARS JARAYONIDA TARBIYA QONUNIYATLARINING MUHIM O'RNI Sultonov Sh.A., Xolov X.M., Sayimova D.O.	193
69	MUHAMMAD YUSUF SHE'RIYATIDA VATAN MADHI Suyunov H. Niyozova H.	195
70	KICHIK MATNLAR ORQALI O'QUVCHILAR YOZMA NUTQINI O'STIRISH YO'LLARI Suyunova H., Jumayeva Sh.	197
71	TEKNOLOGIK YONDASHUV - AQLIY TARBIYA ASOSI Kamolova Sh. Yangiboeva Zehn. Usanov Ulug'bek	198
72	ACTUALITY OF THE INTERACTIVE METHODS AND TECHNIQUES DURING THE ENGLISH LESSON M.G. Akhmedova	200
73	USING DEBATE TECHNIQUE TO DEVELOP SPEAKING ABILITY OF FIRST-YEAR STUDENTS Burkhanova M.G.	203
74	ЗАМОНАВИЙ ДАРС ЎТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ТАЛАБЛАРИ Бегашев Х.	205
75	МАЛАКА ОШИРИШ ЖАРАЁНИДА ИННОВАЦИОН ТЕХНОЛОГИЯЛАРНИ ТАЪЛИМ ТИЗИМИГА ТАТБИҚ ЭТИШ БОСҚИЧЛАРИ Мирзатова Г. Орифова С.	207
76	O'QITUVCHILARDA KASBIY KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISH USULLARI Xudoyberdiyeva H., Eshnazarova F.	208
77	DESIGNING TASKS AND THEIR PERFORMANCE IN CEFR Kodirova D.Sh.	210
78	TA'LIM TIZIMIDA AXBOROT TEKNOLOGIYALARINING O'RNI Qodirova M.M., Begmatov R.O.	212
79	ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ ОБУЧЕНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ Гафурова И.А., Кадиров К.Н.	214
80	HOZIRGI KUNDA AXBOROT TEKNOLOGIYALARINING O'RNI VA AHAMIYATI. Mirzayeva D.O., To'xtayeva G.S.	215
81	ONA TILI TA'LIMI JARAYONIDA QO'LLANILADIGAN DIDAKTIK O'YINLAR (boshlang'ich sinflar misolida) Boltayeva D.A. Mirzayeva M.D.	217
82	ZAMONAVIY PEDAGOGIKADA KO'RSATMALILIKNING O'RNI VA AHAMIYATI (adabiyot darslari misolida) Qo'ldosheva Z.G., Pardayeva B.I., Axmedova Z.S.	218
83	O'QUVCHILARGA TA'LIM-TARBIYA BERISHDA O'QITUVCHINING O'RNI Rajabov F. Q.	219
84	TALABALAR ONGIGA MILLIY G'OYANI SINGDIRISHDA TA'LIM TEKNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH Orziqulova D.B., Nurillayeva G.I.	221
85	TALABANING MA'NAVIY-AXLOQIY SIFATLARINI O'RGANISH Toshpo'latov A. S., Tolibova I.B.	222
86	ГЛОБАЛИЗАЦИОННО-КУЛЬТУРНО-ЭКОНОМИЧЕСКИЕ ПРОЦЕССЫ И ИХ ПСИХОЛОГИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ Зарипова М. К., Қўлдошев М.М.	225
87	ЎЗБЕК ТИЛИ ДАРСЛАРИДА ЭЛЕКТРОН ДАРСЛИК ВА ЎҚУВ ҚЎЛЛАНМАЛАРИДАН ФОЙДАЛАНИШНИНГ АФЗАЛЛИКЛАРИ Саидов Ё. Т.	226